

‘Criminelen zijn vaak hartstikke aardig’

Op de liquidatiegolf in de onderwereld surft Bureau Misdad mee. In maart volgt een tweede reeks van het veelbesproken tv-programma. Misdadverslaggever en ex-politieman John van den Heuvel (43) over af luisteren, undercover-journalistiek en de charmante kantjes van de penose.

Stan de Jong

Een telefoontje krijgen van John van den Heuvel – dat is bijna zoiets geworden als een doodvonnis. Evert Hingst, John Mieremet... “Dat gesprekken die ik voer zulke morbide gevolgen hebben... het is bizar. Maar ik zie geen direct verband. Als je al jaren met misdadjournalistiek bezig bent, loop je gewoon af en toe tegen dit soort gevallen aan.”

U ziet het aankomen wanneer mensen in de gevarenzone zitten? “Dat zien ze zelf ook wel. Toen vastgoedmagnaat Bertus Lüske werd vermoord in de Amsterdamse Watergraafsmeer had net daarvoor een groot artikel in De Telegraaf gestaan, waarin stond dat hij gevaar liep. Lüske was al gewaarschuwd door de inlichtingendienst van de politie. Exact een week later was het raak.”

U denkt niet dat deze figuren worden geliquideerd omdat ze de publiciteit zoeken? Advocaat Evert Hingst zou in uw programma voor het eerst openheid van zaken geven. “Natuurlijk flitst door je hoofd: zou er een samenhang zijn? ‘s Middags stond Hingst nog op mijn voice-mail, enkele uren later hoorde ik dat hij was gevonden in de Gerrit van der Veenstraat.”

Betekent dit soms dat u wordt afgeluisterd? “Nou, die kans lijkt me niet heel groot. Ik ben ook niet zo van de complottheorieën...”

Complotten? Er wordt toch afgeluisterd door de onderwereld? “Men is tot heel wat in staat. Dat is waar. Ten tijde van het onderzoek naar hasjhandelaar Charles Z. werden privé-telefoongesprekken van officier van Justitie Jo Valente en hoofdinspecteur Willem Woelders getapt door criminelen – ze hadden de PTT-schakelkasten van af luisterapparatuur voorzien. Net zo goed als de politie printgegevens kan opvragen van telefoongesprekken kunnen criminelen dat, als ze bepaalde contacten binnen telecombedrijven hebben.”

Maar....

“Maar ik denk niet dat Hingst is omgebracht omdat hij met mij wilde praten. Kijk, Evert had de fout gemaakt als advocaat betrokken te raken bij bepaalde zaken. Wat geldt voor misdadjournalisten, geldt evenzeer voor advocaten: je moet nooit zelf partij worden; de kans dat je dan in conflicten verzeild raakt, is groot.”

Zeker is dat Justitie een tijdje uw telefoon tapte. “Ja, in de zaak van de moord op drie Nomads in Limburg. Ik had contact met een Antilliaanse Hells Angel, die nu kroongetuige is; de man werd gegijzeld. Dat mijn telefoon toen enige tijd is afgeluisterd, vond ik verdedigbaar, er stond een mensenleven op het spel.”

Wanneer is het niet verdedigbaar? “Ik vind: de wettelijke mogelijkheden zijn te zeer verruimd. Wanneer iemand verdacht wordt van een strafbaar feit waar meer dan vier jaar gevangenisstraf op staat, heeft Justitie de mogelijkheid al diens contacten af te luisteren. Maar als journalist verkeer je, net als een arts of advocaat, in een vertrouwenspositie. Dan raak je aan de vrije nieuwgaring.”

U heeft tegenmaatregelen genomen? “Op dit moment heb ik twee mobiele telefoons bij me, maar soms wel vier, vijf. Zodat ik ongestoord met mensen kan praten.”

U vermoedt dat het OM u nog steeds afluistert? “Dat sluit ik niet uit.”

Wat betekent dat voor uw werk? “Ach, niet zo veel. In de criminele wereld weet men dat de telefoon geen veilig communicatiemiddel is, ik bespreek dan ook doorgaans geen zaken over de telefoon. Liever spreek ik af in lobby’s. In vijfsterrenhotels als het Okura, het Amstel of het Hilton doen criminelen veel zaken, je kunt er gemakkelijk even een kamer huren en van daaruit een faxje versturen.”

De liquidaties van Hingst en Mieremet gaven Bureau Misdaad een vliegende start. “Zoiets kon je niet bedenken. Het stelde ons in staat aan te tonen wat we vooraf in interviews hadden beloofd: dat we in tegenstelling tot het programma van Peter R. de Vries op de actualiteit zouden zitten. We deden niet alleen verslag van de gebeurtenissen, we zaten er middenin.”

Daardoor maakte het programma een wat gejaagde, rommelige indruk.

“Klopt. De balans was nog niet goed, het was te gejaagd, te snel, de audio was soms te heftig. Ik sprak mensen die zeiden: het leek wel alsof we naar een grote videoclip zaten te kijken.”

Jullie willen ook wel erg veel tegelijk: actualiteit, eigen onderzoek, opsporing verzocht. “We zijn een paar weken vrij geweest om bij te tanken en te brainstormen hoe we in de tweede reeks meer rust in het programma kunnen krijgen.”

Misschien kunnen jullie het onderdeel politieberichten schrappen. U fungeert nu als verlengstuk van de politie en het OM. “We hebben het onszelf niet gemakkelijk gemaakt. Aan de ene kant zeggen politie en justitie: zitten jullie niet te dicht op de onderwereld? Aan de andere kant is de kritiek dat er verwevenheid van opsporing en onafhankelijke journalistiek zou bestaan. Daarom hebben we de politieberichten in een apart blok ondergebracht.”

Ondernemer Erik de Vlieger werd middels een verborgen camera in de val gelokt. Volgens De Vlieger, die zowel getuige als verdachte is in een afpersingszaak, zou u zijn leven in gevaar hebben gebracht. “Onzin. De Vlieger heeft zichzelf in de problemen gebracht. Hij heeft steeds de zwarte piet bij politie en justitie gelegd, maar dat blijkt dus anders te liggen.”

Wat wilde u aantonen? “Ik werd benaderd door Dennis P., de voormalig zakelijk partner van De Vlieger. Hij vertelde mij dat De Vlieger hem ertoe had trachten te bewegen een verklaring in te trekken tegen de Israëlische lijfwacht

Itzhak M. Die zou De Vlieger hebben afgeperst. We besloten daarop Dennis P. naar café-restaurant Luxembourg te laten gaan en geheime opnames te maken.”

Er was een zwaarwegend belang? “Ja, dat vond ik wel. Een verborgen camera is in principe een onsympathiek middel. Maar De Vlieger probeerde een getuige over te halen zijn verklaring in te trekken en zo het strafproces te beïnvloeden. Dat is een ernstig strafbaar feit. De verborgen camera-actie was noodzakelijk omdat De Vlieger de beschuldigingen zou ontkennen – dat is ook gebeurd.”

De Vlieger beweert dat u met de recherche samen heeft gewerkt om hem te pakken. “Volkomen onzin. Er is nooit vooraf contact geweest met de recherche. Toen ze later vroegen om de hele opname van het gesprek in Luxembourg, hebben we dat geweigerd.”

Volgens De Vlieger is op de redactie van De Telegraaf uw integriteit in het geding. “Complete onzin. Bureau Misdaad is een samenwerkingsverband tussen RTL en De Telegraaf. Het ultieme bewijs dat het onzin is, is dat De Telegraaf uitvoerig over de reportage heeft bericht. De hoofdredactie en de directie van De Telegraaf zijn juist heel tevreden.”

Wat doet het met iemand als hij zich jaar in jaar uit in zware criminaliteit verdiept? “U bedoelt: heb ik er een minder gunstig mensbeeld aan overgehouden?” (grinnikt) “Kijk, zo’n reeks liquidaties als het afgelopen jaar gaat je niet in je kouwe kleren zitten. Mieremet, Endstra, Hingst – de meesten heb ik persoonlijk gekend.”

Hun dood greep u aan? “John Mieremet kwam om begrijpelijke redenen liever niet in openbare lokaties als het Hilton, dus moest ik hem opzoeken. John woonde in België, daar rijd je niet zomaar even heen, dus ja, je bouwt een contact op met zo iemand en zijn gezin. Na zijn dood kreeg ik zijn zoon aan de lijn die helemaal stuk zat; dan vind ik het niet vreemd dat je even je condoleances overbrengt.”

U sprak ook op zijn begrafenis. Zoals Peter R. de Vries op de begrafenis van Cor van Hout. Het lijkt een trendje onder misdaadverslaggevers. “Ik wil geen oordeel vellen over Peter R. de Vries. Maar mijn situatie was anders. Het is niet zo dat ik bevriend was met Mieremet. We gingen niet samen sporten of op vakantie. Ik sprak op zijn begrafenis vanuit mijn positie als journalist.”

Maar het is toch niet de taak van een journalist om op begrafeningen te spreken? “Nou, als een familie mij vraagt iets over iemands leven te vertellen, zie ik geen reden dat te weigeren. Ik besepte onmiddellijk dat dit op kritiek zou stuiten, maar ik dacht: als dat het enige argument zou zijn het niet te doen, zou ik mezelf geen knip voor de neus waard vinden. Op de begrafenis heb ik gezegd dat John een hele harde kant had, in een aantal onderwereldconflicten verzeild was geraakt, maar dat ik bij hem thuis ook een andere John had aangetroffen, dat hij trots was op zijn kinderen, veel voor hen over had, *gevoel* had voor zijn gezin. En dat ik begreep dat zij zich die kant graag zouden herinneren. Ik heb hem niet opgehemeld.”

Maar wel een menselijk gezicht gegeven. “Wat is daar mis mee?”

Dat u meewerkt aan het romantiseren van de maffia – dat is kwetsend voor de slachtoffers. “Nou, ik bagatelliseer de georganiseerde misdaad absoluut niet. John had een zeer gewelddadige kant. Wettig en overtuigend bewijs kan ik niet leveren, maar op basis van wat hij mij heeft verteld, ben ik ervan overtuigd dat hij betrokken was bij levensdelicten. Aan de onderwereld is niets romantisch. Het is een keiharde wereld, waar men elkaar belazert en soms afslacht. Een wereld waar alles draait om geld en macht. Uit mijn mond zul je niets romantisch horen.”

U onderhoudt geen vriendschappen met criminelen? “Nee, maar ik ga wel vriendschappelijk met ze om. In de zin van: ik ga niet als een dominee zeggen ‘zou je niet een beter leven beginnen?’ Maar ze komen niet bij mij thuis. Tenminste, niet op uitnodiging. Een topcrimineel was een keer met een paar maten in de buurt en dacht: goh, laten we eens gezellig bij John langgaan. Mijn vrouw was er razend over – ze is uit protest in de tuin gaan zitten.”

“Kijk, als je dingen van mensen wilt horen, moet je proberen een bepaalde sfeer te creëren. Niet tegenover elkaar gaan staan. Toen ik undercover werkte bij de politie was dat hetzelfde. Als ik een cocaïnedaal had gesloten en later zeiden ze tijdens een ondervraging: goh, ik dacht dat die gozer echt een vriend van me was, ja, dan deed je dat wat. Maar er zijn grenzen, je gaat niet samen een lijntje coke snuiven, naar een hoerenkast.”

Criminelen zijn net mensen, wilt u maar zeggen? “Weet je wat het is? Het zijn vaak hartstikke aardige gasten waar je prima een biertje mee kunt drinken. Of het nu gaat om Willem Holleeder of Sam Klepper of Desi Bouterse - je moet een bepaalde mate van innemendheid hebben om dingen gedaan te krijgen. Zonder goede contactuele eigenschappen kom je er niet in de onderwereld. Scherp van geest zijn, een bepaalde charme hebben. Aan de andere kant... je moet ook keihard zijn, meedogenloos. Dat is het verschil tussen gewone criminelen en topcriminelen. Die laatsten gaan, als het moet, over lijken. Letterlijk.”

Wat is zwaarder: politieagent of misdaadverslaggever? “Het zwaarste was de tijd dat ik als rechercheur pseudokoop deed. Een leerzame periode. Ik denk dat ik de enige journalist in Nederland ben die wel eens legaal een paar kilo coke heeft gekocht of gestolen schilderijen of vuurwapens.”

John met pruik en snor? “Ik had toen nog wat meer haar, haha. Maar serieus: het was zenuwslopend. Je moest er bijvoorbeeld rekening mee houden dat er een rippartij zou plaatsvinden. Mentaal en fysiek zeer inspannend. Je mocht het werk maximaal twee jaar doen, dat zegt wel wat.”

Nooit heimwee? “Nee, op mijn zesentwintigste wist ik al wat ik op mijn vijfenvijftigste bij de politie zou gaan doen – dat sprak me niet aan. Ik heb de mooiste baan ter wereld: spannend, afwisselend. En de impact is groot – dat wordt in het milieu ook zo ervaren. Een onthullend verhaal over een criminele topfiguur heeft meer gevolgen dan welk politie-onderzoek dan ook. Desi Bouterse, Etienne Urka, Klaas Bruinsma, Willem Endstra – allemaal kwamen ze

ten val nadat over hen werd gepubliceerd, terwijl ze al jaren in het vizier van de politie waren.”

In kadertje:

Revu ontmoet...

John van den Heuvel

Waar? in het Hilton, Apollolaan Amsterdam.

Waarom daar? om 'in de sfeer te blijven'.

Hoe lang? van 12.30 uur tot 14.30 uur.

Consumpties? geen, men serveerde niet in de lobby.

Opvallend? er vond die dag geen afrekening plaats.